

УДК 338.268

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/4-89-8>

Скляр Є. В.
Фень К. С.
Каліненко Ю. В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено та проаналізовано теоретичні питання політики управління основним капіталом підприємств. Розкрито науковий зміст і економічну сутність основного капіталу підприємства. Окреслено проблеми розвитку політики управління й визначено, що політика управління основним капіталом підприємства, як і весь процес управління, являє собою систему принципів і методів побудови та впровадження ефективних управлінських рішень. Досліджено загальні методи й способи активізації політики управління основним капіталом підприємства. Виокремлено основні задачі для вирішення цієї проблематики як зосередження доручень для подальшого вдосконалення. Запропоновано шляхи вирішення завдань ефективної політики управління основним капіталом підприємства в сучасних умовах господарювання, а також удосконалено методи й механізми щодо управління основним капіталом підприємства в сучасних умовах. На підприємствах капітал як накопичена цінність характеризується запасом основних засобів, нематеріальних активів, грошових засобів, товарно-матеріальних оборотних активів.

Ключові слова: аналіз, розвиток, основний капітал, політика, підприємство, управління.

Постановка проблеми. В реаліях сьогодення перед підприємствами всіх форм господарювання постає проблема пошуку дієвих та ефективних методів функціонування. Відповідно, нові умови та способи діяльності суб'єктів господарювання впливають також на правильно вибрану стратегію управління основним капіталом, тому виникає проблема правильного вибору дієвого та ефективного механізму управління основним капіталом підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатогранні аспекти політики управління основним капіталом підприємства розглянули класики й неокласики світової економічної думки та провідні як зарубіжні, так і вітчиз-

няні науковці, зокрема І.І. Агапова, В.Д. Базилевич, І.Т. Балабанов [12], Г.Н. Богачева, І.А. Бланк [15], О.І. Бідник [13], Є.Ф. Бріггем, І. Белова [3], Л.І. Катан [11], Р.С. Квасницька, С.М. Клименко [16], К. Маркс [10], Т.А. Черемісова, В.В. Прядко [5], Г.О. Крамаренко, А.М. Поддєрьогін, В.О. Подольська, Д. Пікардо [9], Y. Matyskevicius [3], Ye. Skljjar [3–6], Z. Simanaviciene [3], N. Sokrovol'ska [6], Дж. Сінкі [1], П. Самуельсон [7], А. Сміт [8], В.В. Селєзньов, Ю.А. Стельмащук, О.О. Суярова, А. Chyurkova [6], К. Fen [2; 3; 6], С.В. Юшко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження в галузі політики управління основним капіталом

підприємства та задач управління основним капіталом не є завершеними. Часова перевага завжди вимагає від основного капіталу рішення щодо співвідношення споживання благ у поточному і майбутньому періодах, відповідно до його економічних інтересів, вона вимагає доречності досліджень проблематики.

Мета статті. Головною метою роботи є розроблення та вдосконалення політики управління основним капіталом підприємства.

Виклад основного матеріалу. Політика управління основним капіталом є складовою частиною фінансового управління підприємством, що прогнозує його обґрунтування відповідно до обсягів, будови й змісту виробничої активності. Це також є вибором раціонального обґрунтованого способу збільшення капіталу за наявних умов і своєчасний розрахунок вартості та ризиків.

Основною задачею політики управління основним капіталом є забезпечення й підтримання задовільного капіталу. Ліберальні обсяги основного капіталу визначають якість управління підприємством із точки зору ризику та прибутковості.

Ліберальність капіталу досить чітко характеризує вислів Дж.Д. Елена, наведений у роботі Дж. Сінкі [1, с. 429]: «для промисловості питання достатності капіталу завжди залишається незрозумілим. Можливо, єдиний показник достатності – однастайна згода ринку. Іншими словами, частка власного капіталу щодо активів повинна збільшуватися до тих пір, поки ринок не зреагує схвально».

Термін «капітал» бере початок від латинського слова «capitalis», що у буквальному перекладі означає «основний, головний». Капітал є однією з фундаментальних економічних категорій, сутність якого розглядали А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс та інші видатні економісти.

Капітал – це одна з фундаментальних економічних категорій, значення якої з'ясовується протягом багатьох століть. У найперших роботах економістів капітал досліджувався як основне багатство або майно. За ступенем розвитку економічної думки це первісне абстрактне та узагальнене поняття капіталу, що наповнювалось конкретним змістом та відповідало економічному розвитку суспільства [11].

Під основним капіталом варто розуміти такий його щабель, який потрібний для виконання стратегічних завдань і захищає підприємство від можливих загроз. Доцільність основного капіталу розглядається як ідеал для акціонерів та інвесторів. Це показник, що охоплює всі найважливіші компоненти діяльності підприємства. При цьому в межах основної мети кожен із суб'єктів організовує свої цілі з огляду на загальне застосування основного капіталу. Досягнення мети опосередковується застосуванням сукупності завдань, наведених на рис. 1, які сформульовані на основі завдань управління основним капіталом.

Парадигма управління основним капіталом прогнозує аналіз і твердження відповідних задач, спостереження яких дає змогу звести їх до мінімальних витрат. З одного боку, відповідність цих задач дає змогу підприємствам найефективніше керувати основним капіталом з позиції забезпечення відповідності, а з іншого боку, вони мають ґрунтовне значення для виконання основним капіталом певних завдань, зокрема стартового, емісійного, ціноутворюючого, оціночного, інноваційно-інвестиційного, репутаційного, забезпечення економічної безпеки підприємства.

У процесі виробничого застосування функціонування капіталу підприємства характеризується постійним кругообігом, під час якого сам капітал проходить три стадії.

На першій стадії основний капітал у грошовій формі інвестується в операційні активи, перетворюючись на виробничу форму.

На другій стадії управління виробничий капітал у процесі виробництва продукції перетворюється на товарну форму, включаючи форму виробничих послуг.

На третій стадії управління товарний капітал за ступенем реалізації виробничих товарів і послуг перетворюється на грошовий капітал. Середня тривалість обігу капіталу підприємства характеризується терміном його обігу в днях [12].

Політика управління основним капіталом підприємства в сучасних надзвичайно важких економічних реаліях є однією з найважливіших ланок системи фінансового управління. Останнім часом вона отримує все більш глибокого теоретичного базису та ефективної форми практичної реалізації. В процесі здійснення фінансово-господарської діяльності капітал підприємства використовується у вигляді інвестиційного та виробничого ресурсу, при цьому він виступає носієм аналітичної інформації задля управління підприємством на основі кругообігу капіталу.

Для формування ефективної стратегії управління основним капіталом підприємства в умовах ринку необхідно виконувати такі етапи:

- 1) визначити основні економічні принципи й підходи до стратегічного управління основним капіталом;
- 2) розробити концептуальну модель діяльності підприємства, пов'язану з управлінням основним капіталом;
- 3) побудувати економіко-математичну модель управління відтворенням і використанням основного капіталу;
- 4) змодельувати стратегічні управлінські рішення в процесі відтворення основного капіталу;
- 5) визначити вплив ринкових чинників на формування стратегії управління основним капіталом;
- 6) спланувати процес відтворення основного капіталу підприємства в стратегічному і тактичному напрямках;

Рис. 1. Задачі управління основним капіталом підприємства

Джерело: розроблено авторами

7) виділити теоретичне обґрунтування підходів до побудови ефективної схеми фінансування інвестиційних вкладень в основний капітал підприємства;

8) розробити систему аналітичних показників діагностики динамічного розвитку основного капіталу підприємства [10].

В умовах кращого використання основного капіталу підприємство забезпечує підвищення ефективності свого виробництва. Це допомагає підтримувати необхідний технічний рівень кожного підприємства, дає змогу збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість товарів за рахунок скорочення амортизації та витрат на обслуговування виробництва, його управління й підвищувати фондоддачу та прибутковість, тому аналіз ефективності використання коштів просто необхідний вітчизняним підприємствам, оскільки він виявляє додаткові резерви і зумовлює зростання основних економічних показників роботи підприємств.

Також підприємствам необхідно проводити правильну переоцінку основних засобів, щоб відновна вартість основних засобів була

реальна для нарахування амортизаційного фонду й формування коштів відновлення основних засобів. Звичайно, сьогодні держава в особі конкретних органів обов'язково має контролювати проведену вітчизняними підприємствами амортизаційну політику.

Крім цього, підприємство має продумувати свою інвестиційну політику, спрямовану на постановку конкретних довгострокових цілей підприємства, вибір максимально вигідних напрямів вкладення капіталу, оцінювання альтернативних інвестиційних проектів і, нарешті, розроблення обґрунтованої інвестиційної стратегії.

Таким чином, для ефективного управління основним капіталом підприємствам необхідно виконувати комплекс завдань, які включають розроблення довгострокової стратегії підприємства і його щоденну тактику, визначення потреб в оновленні основного капіталу, адекватне оцінювання стану своїх машин і устаткування, підтримання їх стану на прийнятному рівні, проведення раціональної амортизаційної політики підприємства, вишукування прийнятних фінансових джерел для відновлення основного капіталу, а

також пошук альтернативних джерел і більш ефективних напрямів використання інвестиційних ресурсів.

Висновки і пропозиції. Формування концептуальних засад політики управління основним капіталом підприємства має базуватись насамперед на закономірностях його обігу, типології стратегій менеджменту та системі тактичного управління. Сучасна система управління основним капіталом підприєм-

ства повинна забезпечувати поточну фінансову ефективність його використання та його поточну фінансову стійкість. Варто мінімізувати ризики діяльності та спрямувати специфічні рухи грошових потоків у потрібне русло. Для того щоб ефективного та раціонально керувати основним капіталом підприємства, а також досягати найбільшої користі, варто й необхідно залучати різні економічні оптимізаційні моделі.

Список використаних джерел:

1. Синьки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / пер. с англ. Москва : Альпина Бизнес Букс, 2007. 1018 с.
2. Фень К.С. Пріоритетні напрями зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. Науковий вісник Мукачевського державного університету. 2018. № 1. С. 25–30.
3. Fen K., Skljjar Ye., Matyskevic Y., Simanaviciene Z., Belova I., Blockchain impact on economic security. *Independent journal of management & production (IJM&P)*. V. 12, no. 3. Special Edition ISE, S&P. May 2021. P. 19–40.
4. Скляр Є.В. Взаємозв'язок дебіторської та кредиторської заборгованості в контексті фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. *Держава та регіони. Серія. Економіка та підприємство*. 2019. № 2. С. 126–132.
5. Скляр Є.В., Прядко В.В. Парадигма продовольчої безпеки в контексті інтеграції України до ЄС. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2012. Вип. IV (48). С. 97–107.
6. Fen K., Skljjar Ye., Chykurkova A., Sokrovolska N., Nakonechna K. Priority areas of strengthening the economic security of the food industry. *Independent Journal of Management & Production*. 2020. № 11 (9). P. 2435–2469.
7. Самуельсон П. Економіка. Т. 2. Москва : МГП «Алгон», 1992. 332 с.
8. Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations 1. London : W. Strahan, 1776. URL: volume 2 via Google Books.
9. Рікардо Д. Економічне вчення. URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/832/50/1/2>.
10. Marx K. Capital Volume One. Chapter Eight: Constant Capital and Variable Capital. URL: <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1/ch08.htm>.
11. Катан Л.І., Бровко Л.І., Дуброва Н.П., Бондарчук Н.В. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Суми : Довкілля, 2009. 184 с.
12. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента : учебное пособие. Москва : Финансы и статистика, 1998. 477 с. URL: <http://bookre.org/reader?file=1342488>.
13. Бідник О.І. Поняття капіталу підприємства та його еволюція. Науковий вісник. 2007. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/17_2/131_Bidnyk_17_2.pdf.
14. Швиданенко Г.О., Шевчук Н.В. Управління капіталом підприємства : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2007. 440 с.
15. Бланк И.А. Управление формированием капитала. Киев : Ника-Центр, 2008. 656 с.
16. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2008. 520 с. URL: <http://studentam.kiev.ua/content/view/754/83>.

References:

1. Synky Dzh. (2007) Financial management in a commercial bank and in the financial services industry. Per. s anghl. Moscow: Aljpyna Byznes Buks. 1018 p.
2. Fen K. (2018) Priorityetni naprjamy zmecnennja ekonomichnoji bezpeky pidpryjemstv kharchovoji promyslovosti. *Naukovyj visnyk Mukachevsjkogho derzhavnogho universytetu*, vol. 1, pp. 25–30.
3. Fen K., Skljjar Ye., Matyskevic Y., Simanaviciene Z., Belova I. (2021) Blockchain impact on economic security. *Independent journal of management & production (IJM&P)*, vol. 12, no. 3. Special Edition ISE, S&P. May 2021. P. 19–40.
4. Skljjar Ye.V. (2019) Vzajemovz'jazok debitorskoji ta kredytorskoji zaborghovanosti konteksti finansovoji bezpeky pidpryjemstv kharchovoji promyslovosti. *Derzhava ta reghiony. Serija. Ekonomika ta pidpryjemstvo*, no. 2, pp. 126–132.
5. Skljjar Ye.V., Prjadko V.V. (2012) Paradyghma prodovoljchoji bezpeky v konteksti integraciji Ukrainy do JeS. *Visnyk Cherniveckjogho torghoveljno-ekonomichnogho instytutu*, vol. IV (48). Ekonomichni nauky. P. 97–107.
6. Fen K., Skljjar Ye., Chykurkova A., Sokrovolska N., Nakonechna K. (2020) Priority areas of strengthening the economic security of the food industry. *Independent Journal of Management & Production*, no. 11 (9), pp. 2435–2469.
7. Samueljson P. (1992) *Ekonomika*. T. 2. Moscow: MGhP "Alghon". 332 p.
8. Smith Adam (1776) An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations 1. London: W. Strahan. Rezhym dostupu: volume 2 via Google Books.
9. Rikardo D. Ekonomichne vchennja. URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/832/50/1/2>.
10. Karl Marx. Capital Volume One. Chapter Eight: Constant Capital and Variable Capital. URL: <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1/ch08.htm>.
11. Katan L.I., Brovko L.I., Dubrova N.P., Bondarchuk N.V. (2009) *Finansovyj menedzhment : navch. posibnyk*. Sumy: Dovkillja. 184 p.
12. Balabanov Y.T. (1998) *Osnovy fynansovogho menedzhmenta: uchebnoe posobyje*. Moscow: Fynansy y statystyka. 477 p. URL: <http://bookre.org/reader?file=1342488>.

13. Bidnyk O.I. (2007) Ponjattja kapitalu pidprijemstva ta jogho evoljucija. *Naukovyj visnyk*. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/17_2/131_Bidnyk_17_2.pdf.
14. Shvydanenko Gh.O., Shevchuk N.V. (2007) Upravlinnja kapitalom pidprijemstva: navchalnyj posibnyk. Kyiv: KNEU. 440 s.
15. Blank Y.A. (2008) Upravlenye formyrovanyem kapytala. Kyiv: Nyka-Centr. 656 p.
16. Klymenko S.M. (2008) Upravlinnja konkurentospromozhnistju pidprijemstva: navch. posib. Kyiv: KNEU. 520 p. URL: <http://studentam.kiev.ua/content/view/754/83>.

Скляр Е. В.

Фень К. С.

Калиненко Ю. В.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

ПОЛИТИКА УПРАВЛЕНИЯ ОСНОВНЫМ КАПИТАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

В статье исследованы и проанализированы теоретические вопросы политики управления основным капиталом предприятий. Раскрыты научное содержание и экономическая суть основного капитала предприятия. Обозначены проблемы развития политики управления и определено, что политика управления основным капиталом предприятия, как и весь процесс управления, является системой принципов и методов построения и внедрения эффективных управленческих решений. Исследованы общие методы и способы активизации политики управления основным капиталом предприятия. Выделены основные задачи для решения этой проблематики как сосредоточения поручений для дальнейшего совершенствования. Предложены пути решения заданий эффективной политики управления основным капиталом предприятия в современных условиях хозяйствования, а также усовершенствованы методы и механизмы по управлению основным капиталом предприятия в современных условиях. На предприятиях капитал как накопленная ценность характеризуется запасом основных средств, нематериальных активов, денежных средств, товарно-материальных оборотных активов.

Ключевые слова: анализ, развитие, основной капитал, политика, предприятие, управление.

Skliar Yevheniia

Fen Kateryna

Kalinenko Yuri

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

FIXED CAPITAL MANAGEMENT POLICY OF ENTERPRISES

Summary

Theoretical issues of fixed capital management policy of enterprises are researched and analyzed. The scientific content and economic essence of the fixed capital of the enterprise are revealed. The problems of management policy development are outlined and it is determined that the policy of fixed capital management of the enterprise, as well as the whole management process demonstrates a system of principles and methods of construction and implementation of effective management decisions. The general methods and ways of activation of the policy of management of the fixed capital of the enterprise are investigated. The main tasks for solving this problem are identified, as the concentration of assignments for further improvement. The ways of the decision concerning effective policy of management of the basic capital of the enterprise in modern conditions of managing are offered; also approaches and the mechanism concerning management of the fixed capital of the enterprise in modern conditions are improved. In enterprises, capital as an accumulated value is characterized by the stock of fixed assets, intangible assets, cash, and tangible current assets. The formation of the conceptual foundations of the fixed capital management policy of the enterprise should be based primarily on the laws of its circulation, the typology of management strategies and the system of tactical management. The modern system of fixed capital management of the enterprise must justify the current financial efficiency of its use, the current financial stability of the enterprise, the ability to minimize business risks and the specifics of cash flows of the enterprise. In order to manage the fixed capital of the enterprise in market conditions at a high level and to achieve the greatest benefit from the production process, it is necessary to involve various economic optimization models. The policy of fixed capital management of the enterprise is one of the most important parts of the financial management system. It has gained in recent decades a deeper theoretical basis and effective forms of practical implementation. In the process of financial and economic activities of the enterprise, capital is used as an investment and production resource, and at the same time, it acts as a carrier of analytical information for managing the enterprise on the basis of capital turnover.

Keywords: analysis, development, fixed capital, policy, enterprise, management.